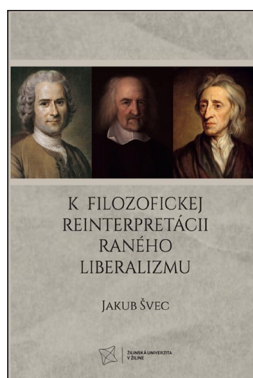

ŠVEC, Jakub. *K filozofickej reinterpretácii raného liberalizmu*. Žilina: EDIS – vydavateľstvo Žilinskej univerzity v Žiline, 2024. 141 s. ISBN 978-80-554-2087-5.

Monografia Jakuba Šveca sa venuje ranému liberalizmu a jeho základným pojmom, najmä slobode, prirodzenému stavu a spoločenskej zmluve. Autor vychádza predovšetkým z diel Thomasa Hobbesa, Johna Locka a Jeana-Jacquesa Rousseaua, pričom ich nepredstavuje len ako samostatné teórie, ale snaží sa ich chápať vo vzájomných súvislostiach. Už pri čítaní prvých kapitol je zrejmé, že nejde o klasický prehľad, ale skôr o snahu pochopiť texty autorov inak, než bývajú bežne interpretované. Popri klasických autoroch sa v texte objavuje aj John Rawls a jeho dielo *Politický liberalizmus*, vďaka čomu sa kniha čiastočne presúva aj k modernej politickej filozofii. Autor sa snaží ukázať, že liberalizmus nie

je jednotný smer s jedným jasným významom. Jednotlivé koncepcie, ktoré sa dnes zvyknú pod tento pojem zaraďovať, vznikali v rôznych historických situáciách a reagovali na odlišné problémy. To sa potom odráža aj v tom, ako tieto koncepcie chápú základné pojmy, napríklad slobodu. Pri čítaní kapitol venovaných jednotlivým autorom je cítiť, že Švec sa snaží vyhnúť zjednodušeniam a skôr poukázať na to, v čom sa tieto koncepcie od seba líšia. Zaujímavé je napríklad porovnanie Hobbesa a Locka. Švec poukazuje na to, že u Hobbesa vystupuje prirodzený stav skôr ako obraz neistoty a konfliktu, ktorý vedie k potrebe silnej moci, u Locka je situácia odlišná. Prirodzený stav síce nie je ideálny, ale zároveň nejde o úplný rozpad vzťahov. Problém spočíva skôr v tom, že chýba autorita, ktorá by zabezpečila dodržiavanie pravidiel. V tomto porovnaní sa celkom jasne ukazuje, že rozdiel medzi týmito autormi nie je len v tom, ako negatívne alebo pozitívne vidia človeka, ale aj v tom, čo vlastne od politického usporiadania očakávajú.

Pri Rousseauovi sa autor nezastavuje len pri všeobecne známých pojmoch, ale snaží sa jeho uvažovanie zasadiť do širšieho kontextu. Poukazuje najmä na súvislosť medzi slobodou a otázkou nerovnosti. Sloboda tu nevystupuje len ako individuálny

nárok, ale aj ako problém toho, ako má byť usporiadaná spoločnosť ako celok. Práve tieto pasáže pôsobia pomerne podnetne, pretože neponúkajú len opakovanie známeho výkladu, ale snažia sa ho trochu posunúť.

Popri klasických autoroch liberalizmu sa autor v jednej zo záverečných častí obracia k Rawlsovi. Autor sa tu zameriava najmä na jeho snahu uvažovať o spravodlivosti bez ohľadu na konkrétne postavenie jednotlivca v spoločnosti. Zároveň však naznačuje, že takýto prístup so sebou prináša aj určité problémy, keďže odhliadnutie od konkrétnych skúseností môže byť v praxi pomerne problematické. Tieto úvahy síce nie sú rozpracované úplne do detailu, ale vhodne dopĺňajú predchádzajúce časti knihy a ukazujú, že otázky, ktoré riešili klasickí autori, sú aktuálne aj dnes.

Na záver možno povedať, že kniha Jakuba Šveca ponúka zaujímavý pohľad na raný liberalizmus a zároveň ukazuje, že mnohé predstavy, ktoré sa s týmto pojmom bežne spájajú, sú pomerne zjednodušené. Pri čítaní je zrejmé, že liberalizmus je nevyhnutné chápať ako súbor rôznych prístupov, ktoré sa navzájom dopĺňajú aj spochybňujú. V tomto smere pôsobí výstižne autorovo konštatovanie, že liberalizmus nie je synonymom nelimitovaného individualizmu. Kniha tak čitateľa prirodzene vedie k tomu, aby sa nad týmto pojmom zamyslel trochu inak, než je zvyknutý. Neponúka jednoznačné odpovede, ale skôr ukazuje, že aj klasické teórie možno čítať rôznymi spôsobmi. Celkovo ide o prácu, ktorá síce miestami vyžaduje sústreďnejšie čítanie, ale práve vďaka tomu môže byť podnetná aj pre ďalšie uvažovanie o liberalizme a jeho význame.

Ivana Zimovčáková